

Teater Tuschinski er ikke kun en biograf, men også et historisk monument.

Foto: Pathé Tuschinski Amsterdam

I Teater Tuschinskis forhal får publikum art deco og jugendstil for fuld udblæsning!

Foto: Jens Anders Wejsmark Sørensen

Ingen stolper i min sal

Med en fantasifuld blanding af jugendstil og art deco betragtes Pathé Tuschinski i Amsterdam som en af verdens smukkeste og mest spektakulære biografteater.

Af Jens Anders Wejsmark Sørensen

I begyndelsen af det 20. århundrede ville den polske jøde Abraham Icek Tuschinski emigrere til USA, men kom ikke længere end til den hollandske by Rotterdam. Her fik han succes som skrædder, men hans store passion var dog spillefilm, og i 1911 åbnede han sin første biograf i Rotterdam. Efter åbning af endnu tre biografteater i havnebyen, besluttede han i 1917 at flytte til Amsterdam, hvor han sammen med svogrene Hermann Ehrlich og Hermann Gerschtanowitz ville opføre Hollands største biograf. Det skulle ikke blot være den største, men også den smukkeste og mest moderne, og ifølge Tuschinski selv skulle dette opnås med de bedste mennesker, idéer og materialer. Grundstenen blev lagt i 1919 og med en fantasifuld blanding af jugendstil, art deco og arkitekturstilen Amsterdamskolen blev biografteateret, med plads til omkring 1.600 og med airconditioning i form af isblokke foran elektriske vifter, da også noget, som ingen havde oplevet før.

'Under mottoet Kein paal ien main zaal

(ingen stolper i min sal), var den kære Tuschinski en krævende bygherre, som insisterede på at skulle godkende hver eneste detalje,' siger teatermanager David Hanemaaye. Den første arkitekt fik dog heller ikke lov til at færdiggøre projektet. Efter endnu en uenighed omkring udformningen fyrede Tuschinski ham og ansatte to nye arkitekter til at færdiggøre bygningens indre. Ved åbningen i 1921 måtte selv skeptikerne, og dem var der en del af, indrømme, at Tuschinski havde bygget et mesterværk.

Med den imponerende art deco facade flankeret af to tårne giver bygningen besøgerne en vis følelse af ærefrygt. Og følelsen bliver ikke mindre i forhallen, der i typisk art deco stil, med et stænk af jugendstil, bombarderer den besøgende med sanseindtryk fra billedskæringer i mørkt træ, farverige fliser med bronze elementer, art deco lamper, håndvævet tæppe, farverige vægdekorationer og en kæmpe loftsrosette belyst med skiftende farver.

'Det er jo en 94 år gammel bygning, og

vores besøgende ved ikke rigtigt, hvad de skal forvente, første gang de går ind i hovedsalen. De bliver som regel overrasket, fordi salen med balkonerne, den brede scene og den fantastiske udsmykning ligner alt andet end en normal biograf,' fortæller David Hanemaaye.

Biografgruppen Pathé købte bygningen i 1996, og fra 1998 til 2002 blev facade og interiør gennemrestaureret til at fremstå som i 20'erne og 30'erne, så biografteateret i dag klassificeres som et historisk monument.

'Tæppet i forhallen blev håndsyet i ét stykke i Marokko, og er en tro kopi af det originale fra åbningen i 1921,' påpeger David Hanemaaye. KLM påtog sig opgaven og udgifterne med at få transporteret det 50 meter lange tæppe til Amsterdam. Ved renoveringen fik bygningen tilføjet en ekstra fløj med tre mindre biografteater.

Som så meget andet i Amsterdam blev biografteateret under Anden Verdenskrig overtaget af den tyske besættelsesmagt.

Ingen stolper i min sal (Kein paal ien main zaal) sagde Abraham Icek Tuschinski – og sådan blev det.
Foto: Jens Anders Wejsmark Sørensen

Besøgsadresse:

Pathé Tuschinski
Reguliersbreestraat 26-34
1017CN Amsterdam
www.pathe.nl/bioscoop/tuschinski

Audioguidet rundvisning
– hver dag fra kl. 9.30.
Prisen er € 10 inkl. en kop kaffe.

Navnet blev ændret til det ikke-jødiske Tivoli og det meste af udsmykningen, der efter tyskernes smag var for farverigt og udfordrende, blev overmalet. Tuschinski mistede ligeledes sine fire biografer i Rotterdam, da tyskerne sønderbombede byen i 1940. Men han skulle miste endnu mere. I 1942 blev Tuschinski og det meste af hans familie deporteret til tyskernes koncentrationslejre. Tuschinski og hans svoger Gerschtanowitz døde i Auschwitz, den anden svoger Ehrlich i Sobibor. Næste alle familiemedlemmerne omkom, med undtagelse af Gerschtanowitzs søn, der efter krigen, som direktør, fik biografen på fode igen.

Efter renoveringen i 2002 blev antallet af publikumssæder reduceret til 736 inklusiv private bokse og bageste række, hvor det stadigvæk er tilladt at kysse! Det er ligeledes tilladt at medbringe drinks og snacks købt i baren til forestillingerne.

'Popkorn giver os en del problemer med mus, især da katte ikke er tilladte i salen,' siger David Hanemaaye med et glimt i øjet.

Med Teater Tuschinskis unikke status er det ikke svært at lokke stjernerne til at

komme, når der er premiere på de store Hollywood produktioner.

'Men det er stadigvæk forbandet dyrt, så det er bestemt ikke hver dag. Vi havde Tom Cruise til premiere på filmen Valkyrie i 2009, og Richard Gere til premiere på filmen Arbitrage i 2013.' Biografen bryster sig dog over ikke kun at vise de film, der er oplagte kassesucceser, men også smalle film med et mere kunstnerisk udtryk.

'Med omkring en halv million solgte filmbilletter om året, er vi en meget sund forretning. Derudover har vi omkring 300.000 besøgende til andre arrangementer. Et par gange om året lægge vi et gulv hen over alle stolene, så salen kan bruges til middagsselskaber. Selvom det er en dyr løsning, så er det meget eftertragtet i den smukke sal,' siger David Hanemaaye.

Det er ligeledes eftertragtet, når biografen om efteråret transmitterer opera direkte fra Metropolitan Opera i New York.

'Med vores balkoner, galleri og scene, er det jo næsten som at være der selv. Og skulle en af sangerne falde død om under opførelsen i New York, så får vores publikum også dramaet realtime. Men den

direkte transmission betyder ligeledes, at fx dårligt vejr kan give atmosfæriske forstyrrelser. Vi har oplevet forestillinger, hvor publikummer har bedt om pengene retur,' fortæller David Hanemaaye.

Teater Tuschinski er meget bevidst om, at man ikke kun er en biograf, men også et historisk monument. Dørene åbnes hver dag kl. 9.30, hvor publikum frem til første forestilling midt på dagen for € 10 forsynes med en kop kaffe og en audio guide afspiller.

'Med investeringen i et godt audioguide system og produktionen af en underholdende lyd og billedside, er det ikke nogen guldgrube. Men vi føler en forpligtigelse til at dele denne fantastiske bygning og dens historie med offentligheden – samt mindet om Abraham Icek Tuschinski, der startede det hele,' siger David Hanemaaye.

Jens Anders Wejsmark Sørensen er dansk journalist med base i Amsterdam. Herfra dækker han Benelux, Frankrig, Nato og EU for en række dag- og fagblade og Danmarks Radio.